

Utanför huvudkontoret i Eskilstuna lyser solen igen på Fortifikationsverkets flagga sedan beskedet om regeringens helomvändning i slutet av 2013.

Den inställda avvecklingen av en myndighet

Fortifikationsverket har under flera år förberetts för en nedläggning. Regeringen ville effektivisera verksamheten och flytta fastighetsbeståndet till andra myndigheter och statligt ägda bolag. Men det blev inte riktigt som alla tänkt.

TEXT OCH FOTO: ANTON KALM

– Är det du som skriver ett reportage om Fortifikationsverket? frågade en kollega mig straxt innan lunchen den 18 december 2013.

– Jo, det är jag. Det är jag som undersöker bakgrunden till varför regeringen 2011 beslutade att lägga ner en av Sveriges största fastighetsägare. Det är jag som varit i Eskilstuna på huvudkontoret och intervjuat generaldirektören vars huvuduppgift varit att lotsa verksamheten in i den nya form som regeringen aldrig verkar ta beslut om. En generaldirektör som, efter vårt möte, åkte runt och talade inför alla 650 anställda om att han fortfarande inte visste någonting om regeringens ståndpunkt i frågan. Det är jag som stod innanför avspärningarna på den militära flygplatsen Malmen i Linköping och pratade med en enhetschef som tyckte att det äntligen började fungera smidigt inom Fortifikationsverket lagom tills dess att allt skulle rivas upp och göras om. Jag, som pratat med chefer, pressfolk och projektledare. Som intervjuat utredare och träffat nyanställda. Som förgäves försökt att få kommentarer från den ansvariga ministern, den högst berörda Försvarsmakten och Statens fastighetsverk. Jag, som inte mött någon på högre ort som velat uttala sig officiellt om regeringens hanterande av nedläggningen. Något som mer och mer gett mig en känsla av att den effektivisering som detta skulle medföra inte riktigt existerar.

– Då vill du nog se det här, sa min kollega och lämnade fram ett nyutskrivet pressmeddelande från regeringen. **“Fortifikationsverket blir kvar som myndighet”** stod det i svarta, fetade bokstäver.

Civilminister Stefan Attefall menar plötsligt att det inte finns tillräckliga skäl för att lägga ner myndigheten trots att regeringen för tre år sedan aviserat om en avveckling i sin budgetproposition. Pressmeddelandet avslutas med att det fortfarande finns många aspekter kvar att hantera.

Kaj Wältare, enhetschef i Linköping, var inte särskilt förvånad över regeringens beslut om att behålla Fortifikationsverket som myndighet.

– Det kommer regeringen att återkomma till, men i den övergripande organisationsfrågan är det viktigt att skapa klarhet och tydlighet så fort som möjligt, inte minst för de anställda skull, säger Stefan Attefall.

Regeringen har därmed gjort en helomvändning. Fortifikationsverket ska nu finnas kvar och mitt reportage om den långsamma nedläggningen av en statlig myndighet får en helt ny vinkel.

”Det är viktigt att skapa klarhet och tydlighet så fort som möjligt.”

– Stefan Attefall

Efter att förgäves försökt få någon kommentar från Stefan Attefall så mejlade jag, i november 2013, åtta frågor till hans pressekreterare Petra Kjellarson på hennes begäran. Svaren jag fick var skrivna av Joakim Jägare, handläggare på socialdepartementet som varit regeringens expert i utredningarna som berört Fortifikationsverket. Han svarade för regeringen.

En av mina frågor var hur regeringen själv såg på ärendet om Fortifikationsverkets nedläggning. Hade det skötts effektivt eller inte? Joakim Jägare svarade att det inte var upp till regeringen eller regeringskansliet att bedöma det.

Inte heller den senaste utredaren, Fortifikationsverkets generaldirektör, eller någon i Försvarsmakten ville bedöma regeringens handlande mer än att alla är överens om att beslutet

tagit alldeles för lång tid.

Det är viktigt att skapa klarhet och tydlighet för de anställda säger Stefan Attefall i pressmeddelandet. Men hur har de berörda människorna på Fortifikationsverket påverkats av att under tre år planera inför en nedläggning? En nedläggning som nu inte blir av. För att få riktiga svar har jag pratat med anställda på vitt skilda positioner vid Fortifikationsverket.

Fortifikationsverket, eller Fortverket som det kallas, är en statlig myndighet som äger och tar hand om några av statens fastigheter. De är en av Sveriges största fastighetsägare. De bygger nytt, underhåller, avvecklar och säljer byggnader och mark över hela landet och de svarar nästan bara mot en kund, nämligen Försvarsmakten. När en takpanna är trasig, eller stammarna ska bytas hos Försvaret så är det Fortverket som åtgärdar felen. Men de gör mycket mer än detta.

Försvaret hyr nästan alla sina fastigheter och områden av Fortifikationsverket och deras största inkomst är de hyror som Försvaret betalar. Fortverket äger och förvaltar till exempel Försvarets bergtrum, bunkrar, skog, flygplatser, skjutfält och det 20 meter höga dyktornet i Karlskrona för dyktränning.

Jag fick upp ögonen för myndigheten i somras då jag korrekturläste notiser en kväll på den tidning jag jobbade på. Där stod det att Fortifikationsverket sålt försvarsfastigheter för över en miljard de senaste åren. Men Fortverket lägger även ut över en miljard per år på nya försvarsbyggnader. För tillfället investerar de till exempel i Kallinges flygplats i Blekinge. Där byggs nu ett nytt flygtorn, nya hangarer och olika projekt för helikopterverksamheten med en beräknad prislapp på 650 miljoner kronor. Mellan Linköping och Motala byggde de en anläggning för strid i bebyggelse, eller

SIB, 2009. Det är en hel liten låtsasstad med 40 kullisshus för militärens markövningar. Myndighetens verksamhet är spridd över hela Sverige och överallt där det finns militär finns det också, med största sannolikhet, ett litet kontor för Fortifikationsverket.

I sin budgetproposition 2011 gick regeringen ut med att Fortifikationsverket skulle avvecklas. Själva verksamheten, menade de, skulle finnas kvar men myndigheten skulle läggas ner. Om ni inte hört talas om Fortifikationsverket tidigare så är ni långt ifrån ensamma. De syns nämligen sällan i medierna. När beskedet om att nedläggningen avblåstes kom skrev de få tidningar som ens rapporterade om händelsen bara rakt av regeringens egna pressmeddelande.

Det som däremot syns av Fortifikationsverket i medierna är då någon bunker eller ett gammalt bergtrum kommer ut till försäljning. Det fullkomligt älskar journalister att skriva om. *“Kalle byggde om bunkern till sommarstuga”*, *“Nu kan du köpa ett gammalt flygtorn”*, *“Maria köpte ett militärt bergtrum för under miljonen”*.

Och någon som ofta syns i medierna är en av Fortifikationsverkets projektledare Johan Rådberg, som jag pratar med för första gången innan beskedet kommer. Han är en av Fortverkets fem egna mäklare, eller projektledare som de kallar sig.

– Men nu går två i pension, så vi kommer bara vara tre framöver. Det är kanske onödigt att nyanställa, vi vet ju inte riktigt vad som händer, sa han innan beskedet.

Försäljningarna som resulterat i den här miljarden jag läste om i somras, går till på följande sätt.

När försvarsmakten inte längre använder till exempel en bunker så säger de först upp hyreskontraktet med Fortverket. Efter ett års uppsägningstid är det Johan Rådberg som ska se till att bunkern på något sätt får en ny ägare.

